

“PEDAGOGIK MAHORAT” – AMALIY

1-Mavzu: Pedagogik qobiliyatni shakllantirish yo‘llari. Kommunikatsiya haqida tushuncha.

Mashg‘ulot rejasi:

1. Pedagogik qobiliyat, kommunikatsiya tushunchalarini farqlay bilish, pedagogik qobiliyatlarni shakllantirish yo‘llarini tushunish .
2. Pedagogik qobiliyatlarni shakllantirish usullari bo‘yicha amaliy vazifalarni bajarish.
3. Kommunikatsiya metodlari bo‘yicha amaliy vazifalarni bajarish.

Adabiyotlar:

1. Ro‘ziyeva D.I., Tolipov O‘.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: INNOVATSIYA-ZIYO, 2019.
2. Холиқов А.А. Педагогик маҳорат. Дарслик. – Тошкент, Иқтисод молия, 2012.
3. Omonov N.T., Madyarova S.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Iqtisod–moliya, 2009.
4. Маҳмудов Н. М. Ўқитувчи нутқ маданияти. Дарслик. – Тошкент, Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2007.
5. Азизходжаева Н.Н. Педагогик технология ва педагогик маҳорат. – Т.: “Fan va texnologiyalar” нашриёти, 2006.

1-Topshiriq.

“Pedagogik qobiliyatni shakllantirish yo‘llari. Kommunikatsiya haqida tushuncha” mavzusiga doir blits-so‘rov savollari.

- 1.Qobiliyat nima? Pedagogik psixologik ta’rif bering.
- 2.Qobiliyat tug‘mami yoki orttiriladimi?
- 3.Muloqot jarayonida qobiliyat qanday ahamiyatga ega?
- 3.Qobiliyatning ilk kurtagi nima?
- 4.Nima uchun qobiliyat o‘qituvchiga muhim deb hisoblanadi?
- 5.Qobiliyatning turlarini sanang.
- 6.Qaysi qobiliyat turini birinchi o‘rinda o‘qituvchi uchun muhim deb hisoblaysiz?
- 7.Shaxsning qaysi sifatlarini qobiliyat deb hisoblaysiz?
- 8.Kommunikatsiya nima? Kommunikativ qobiliyat deganda nimani tushunasiz?
- 9.Muloqotni chiroyli tashkil etishda qaysi qobiliyat turi asos bo‘la oladi?

2-Topshiriq:

Pedagogik qobiliyat va uning o‘qituvchi faoliyatidagi o‘rni yuzasidan FSMU metodi o‘tkazish.**Metodning maqsadi:** mazkur metod talabalardagi umumiy fikrlardan xususiy xulosalar chiqarish, taqqoslash, qiyoslash orqali axborotni o‘zlashtirish, xulosalash, shuningdek ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.**Metodni amalga oshirish tartibi:**o‘qituvchi talabalarga mavzuga oid bo‘lgan goya yoki fikrni taklif etadi, o‘ylash uchun uch daqiqa vaqt beradi.Har bir talabaga FSMU texnologiyasining bosqichlari yozilgan qog‘ozlarni tarqatadi.Hamma o‘z fikrini bildirib bo‘lgach, o‘qituvchi talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to‘g‘ri javoblar umumlashtiriladi.

“O‘qituvchi faoliyatida qobiliyat nima uchun kerak?” mavzusida FSMU metodini o‘tkazish.

FIKRINGIZNI BAYON ETING

FIKRINGIZNI ISBOTLOVCHI SABAB KO‘RSATING

MISOL KELTIRING

FIKRINGIZNI UMUMLASHTIRING

3-Topshiriq:

Quyidagi o‘qituvchi haqidagi qarashlarni ularning mualliflari bilan juftlang va belgilangan joyga yozing.

No	Allomalarning qarashlari							Fikrlarning mualliflari
1.	“Qobiliyatlini tarbiya qilmaslik zulmdir, qobiliyatsizga tarbiya hayf.”						A	Forobiy
2.	«O‘zini nomunosib tutgan odam hech qachon bolalarga bilim bera olmaydi».Ustoz muallimsiz qolganda zamon, nodonlikdan qora bo‘lardi jahon”						B	Navoiy
3.	“O‘qituvchi aql-farosatga, chiroyli nutqqa, o‘z fikrini to‘la va aniq ifodalay olishi lozim”						V	Jomiy
4.	“O‘qituvchi o‘quvchilarning ichki va tashqi olamini to‘la o‘rganib,uning aql qatlamlariga kira olmog‘i lozim”						G	Tusiy
5.	«O‘qituvchi nutqi hech qachon va hech qayerda zaharxandali, qo‘pol yoki qattiq bo‘lishi mumkin emas,uning o‘zini tuta olmasligi ishni buzishi mumkin”						D	Ibn Sino
6.	Tarbiyachi avval o‘zi tarbiyalangan, bilimli va mahoratli bo‘lmog‘i kerak”						E	Koshifiy
7.	«Puxta va chuqur bilim egallashning eng maqbul yo‘li o‘rganilgan bilimlarni amaliyotda qo‘llay bilishdir”						J	Mirzo Ulug‘bek
	1	2	3	4	5	6	7	

4-topshiriq.

Berilgan matndan “Kalit so‘zlarni qidirish” usulini qo‘llagan holda kalit so‘z va iboralarni topib, jadvalni to‘ldiring.

PEDAGOGIK QOBILIYAT

Pedagogik faoliyatdagi muhim jihatlardan biri bu pedagogik qobiliyatdir.

Pedagogik qobiliyat bu qobiliyat turlaridan biri bo‘lib, kishining pedagogik faoliyatga yaroqliligini va shu faoliyat bilan muvaffaqiyatli shu usullarni olishini aniqlab beradi. Pedagogik psixologiyada qituvchilik faoliyatida pedagogik qobiliyatlarning tutgan mini ilmiy izohlab berishga oid samarali tadqiqotlar olib borilgan.

Pedagogik qobiliyat ham o‘z navbatida bir qancha turlarga bo‘linadi. Dunyo olimlari pedagogik qobiliyatni zlarining nazariyalariga asoslanib, turlicha guruhlariga ajratib chiqishgan. Masalan: F.N.Gonobolin pedagogik qobiliyatni quyidagi turlarga ajratishni taklif qilgan.

1. Didaktiv qobiliyatlar
2. Akademik qobiliyatlar
3. Pertseptiv qobiliyatlar
4. Kommunikativ qobiliyatlar
5. Tashkilotchilik qobiliyati
6. Avtoritat qobiliyatlar
7. Kommunikativ qobiliyatlar
8. Pedagogik xayolot
9. Diqqatni taqsimlay olish qobiliyati

T.I.Gavakov esa quyidagicha ifodalagan;

- oluvchilarni his eta olish qobiliyati
- kishilar bilan samimiy muloqot olib borish, muloqotchanlik
- kasbiy yetuklik
- irodaviy ta’sir ko‘rsatish va mantiqiy ishtirish qobiliyati
- o‘z-o‘zini boshqara olish qobiliyati
- ijodiy ishga qobiliyatlilik

Tarbiyaviy ishini tashkil etish bilan bo‘liq qobiliyatlar esa, boshqa shaxslarning ichki hissiyotlarini tushuna olish, boshqalar haqida qay urish, o‘zini taqlid uchun namuna sifatida k rsata olish, tarbiyaviy jarayonda har bir shaxsning o‘ziga xos shaxsiyliklarini hisobga olish, ra batlantirish, bir-birini tushuna olish, vaziyatga mos ravishda muloqot uslubini tanlay olish, o‘zining shaxsiy tajribalarini boshqalarga yetkazib bera olish, o‘z ustida mustaqil shug‘ullana olish va rivojlantirishda namoyon bo‘ladi. Pedagogika va psixologiya sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlarga asoslanib, beruvchining pedagogik mahoratlarini quyidagicha tavsiflash mumkin:

1. Oson yo‘l bilan murakkab bo‘lgan bilimlarni oluvchiga tushuntira lish qobiliyati didaktik qobiliyat deb ataladi. Bunda o‘qituvchi o‘quv qo‘llanmalarini tushunarli tarzda quvchiga yetqaza olishi kerak, o‘quvchilarda mustaqil fikrlay olish ko‘nikmalarini shakllantirishi va zaruriyat tug‘ilganda o‘quvchiga yanada tushunarli bo‘lishi uchun o‘quv qo‘llanmalariga o‘zgartirish kiritadi va yanada soddalashtirish oqibatida murakkab narsa oddiy holatga keladi.

2. Barcha fanlar b yicha muayyan bilimlarga ega bo‘lishlik akademik qobiliyatdir. Ushbu qobiliyatga ega bo‘lgan beruvchi o‘z faniga oid bo‘lgan o‘quv qo‘llanmasi bilan cheklanib qolmay, izlanishlar orqali, fan-texnika va ijtimoiy-siyosiy hayotga doir qiziqishlar orqali yanada ko‘proq bilimga ega bo‘ladi.

3. Ta’lim oluvchining ichki olamiga ta’sir ko‘rsata olish pertseptiv tur deyiladi. Ushbu turda oluvchining emotsional holatini xolis baholagan holda, psixologik o‘ziga xoslikni aniqlay olish lozim.

4. O‘qituvchining nutqiy qobiliyati; teran, ravon, ma’ noli, ohangdor bo‘lishi, shuningdek, ma’lum bir nutq me’yorlariga amal qilgan holatda so‘zlash talab etiladi.

5. O‘quvchilarni xilma-xil faoliyat turiga jalb qilish uchun tashkilotchilik qobiliyati mujassam bo‘lishi lozim. Ushbu qobiliyat orqali o‘quvchilarni guruh bo‘lib ishlashga, muhim vazifalarni jamoa bo‘lib hal qilishga ruhlantiradi.

6. Avtoritar qobiliyat, bunda talim beruvchining dadilligi, chidamliligi, qat’iyligi, shuningdek, o‘quvchilarga hamda tarbiya berish mas’uliyatini his etishga, bu ishonchni quvchilarga yetkaza olishiga bog‘liq bo‘ladi.

7. Muomala va muloqot o‘rnata olish qobiliyati, bunda o‘quvchilar bilan har qanaqa vaziyatda chiqishib keta olish, zaro munosabat o‘rnata olishlik talab etiladi.

8. Oldindan ko‘ra olishlik qobiliyatiga ega bo‘lish bu degani; o‘quvchilar kelajagini uning harakatlari orqali bashorat qila olish. Ushbu qobiliyat pedagogik optimizmga, tarbiyaning qudratiga, odamga ishonish bilan bo‘liq.

9. Diqqatni taqsimlash qobiliyati bir necha obyektlarga bir davming o‘zida o‘z munosabatini bildirish. Qobiliyatli, tajribali qituvchi materialni bayon qilish mazmunini va shaklini, o‘z fikrini (yoki o‘quvchi fikrini) diqqat bilan kuzatadi, ayni vaqtda barcha o‘quvchilarni o‘z diqqat-e’tiborida tutadi, toliqish, e’tiborsizlik, tushunmaslik alomatlarini hushyorlik bilan kuzatib boradi, barcha intizom buzilish bordan qochirmaydi, nihoyat o‘z shaxsiy xatti-harakatlarini (mimikasi, pantomimikasi, yurish-turishini) ham kuzatib boradi.

10. Konstruktiv qobiliyat - o‘quv-tarbiya ishlarini rejalashtirish va natijasini oldindan aytish qobiliyati. Bu qobiliyat quvchi shaxsining rivojini loyihalashga, o‘quv-tarbiya mazmunini, shuningdek, o‘quvchilar bilan ishlash metodlarini tanlab olishga imkon beradi.

11. Tadqiqotga layoqatlilik, o‘z faoliyatini, bu faoliyat jarayonini va uning natijalarini tekshirish hamda rganish natijalariga muvofiq faoliyatni qayta qurish qobiliyati gnostik qobiliyat deb ataladi.

Kalit soʻzlar	Kalit soʻzni topish bizga nima beradi?

Iboralar	Bu iboralarni topish bizga nima beradi?